

KAYRAM

Aylık Popüler Rehberlik Dergisi

NİSAN

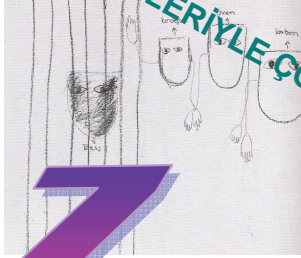
21 2009

ÇETİN ŞEN
BİLİM VE SANAT
MERKEZİ

1

RESİMLERİYLE ÇOCUK

7

NEDEN VERİMLİ DERS
ÇALIŞAMIYORSUNUZ?

14

BİR ÖĞRENCİNİN BANA
ÖĞRETTİKLERİ

11

ERGENLİK

16

ÇOCUK
EĞİTİMİNDE
ÖVGÜ VE
ELEŞTİRİ
YÖNTEMLERİ

9

Dunning-Kruger Sendromu

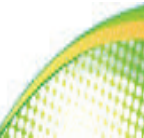

20

ZOR OLAN DOĞRULUK

19

ÇETİN ŞEN BİLİM VE SANAT MERKEZİ

Nitelikli insan gücü, milletlerin en büyük güç kaynağı ve birikimini oluşturmaktadır. Gelişmiş ülke olabilmenin yolu, her türlü ilerlemeyi sağlayabilmek genç, koşullandırılmamış beyinlerden geçmektedir. Bu açıdan üstün veya özel yetenekli çocukların yeteneklerini geliştirerek kapasitelerini en üst düzeyde kullanmalarını sağlamak, ülkemizin bugünü ve geleceği açısından büyük önem taşımaktadır.

Bilim ve Sanat Merkezleri;

Okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim çağındaki üstün yetenekli öğrencilerin bireysel yeteneklerinin farkında olmalarını ve kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanımını sağlamak amacıyla açılan MEB'na bağlı özel eğitim kurumudur(bir devlet kurumudur).Kısaca Bilssem olarak adlandırılır.

Üstün yetenekli öğrenci, yaşlarına göre daha hızlı öğrenen, sınıf arkadaşlarının istediği veya ihtiyaç duyduğundan daha derin ve geniş ilgi alanlarına sahip, karmaşıklıktan (zorluktan) hoşlanan, soyut fikirleri anlayan, kendisinin seçtiği konuda veya ilgi alanlarında bağımsız çalışmayı seven çocuklardır.

Bilssem öğrencilerde: İçinde bulunduğumuz dünyanın gerçekleri hakkında düşünebilmek, günlük yaşamdaki sorunlarla, bütün yönleri ile başa çıkabilmek, yenilikçi öneriler, alternatif süreçler, yeni çözüm yolları üretebilmenin yanı sıra çeşitli iş alanlarındaki ihtiyaçların ve sorunların farkında olabilmek ve yenilikçi fikirler, teknikler, araçlar önerebilmek ve geliştirebilmek, estetik değerler ile bilimsel düşünmeyi birleştirerek sorun çözmenin değerini anlayabilmek ve pratik gereksinimler için çözümler geliştirebilmeyi hedefler.

Çetin Şen Bilsem

Bilsem'e öğrenci nasıl alınır?

Bilsem'e seçilecek öğrenciler yapılacak tanılama sürecinden sonra belirlenir. Tanılama süreci hangi sınıf seviyelerinden öğrenci alınacağına, Bakanlığımızın onayı ile belirlenmesi ve her yıl şubat ayı içerisinde duyurusunun yapılması ile başlar. Bilsem'ler sadece ait oldukları il içerisindeki öğrencilere açık kurumlardır. İller arası nakil yapılabilir.

Tanılama nedir?

Üstün yetenekli öğrencilerin tespit edilmesidir. Bilsem'e kayıt hakkı kazanacak üstün yetenekli öğrencileri belirlemek üzere yapılan üç aşamalı bir çalışmadır.

1. Aşama : İlköğretim öğrencileri okulundaki sınıf ve şube öğretmenleri, ortaöğretim öğrencileri sınıf rehber öğretmenler kurulu tarafından Bilsem'e aday gösterilir. Aday gösterilen öğrencilerin gözlem formları tanılama komisyonunca puanlanarak 1.aşama teste girmeye hak kazanan öğrenciler belirlenir.

2.Aşama: Aday gösterilen öğrenciler temel yeteneklerinin tespit edileceği teste tabii tutulur. Bu testte belirlenen barajı geçen öğrenciler

3.aşama : Temel Yetenek testinden belirlenen barajı geçen öğrenciler Zihinsel Yetenek Bireysel inceleme Testine girerler.

Zihinsel Yetenek Bireysel İnceleme Testi sonuçları Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü'ne gönderilerek değerlendirilir ve kayıt hakkı kazanan öğrenciler belirlenir.

Öğrenci tespitinde öğretmenin dikkat etmesi gereken hususlar

Öğretmenlerimiz, sınıflarındaki tanılamaya aday gösterecekleri öğrencilerin gözlem formlarını doldururken, iyi gözlemlmeli, yetenekleri doğru tespit etmeye çalışmalı kısacası öğrencisine tanımaya özen göstermelidir.

EĞİTİM SÜRECİ

Bilim ve Sanat Merkezine gelmeye hak kazanan öğrenciler kendi okullarında örgün eğitimlerine devam edip okul dışı zamanlarda Bilsem'e devam ederler. **Örneğin** okulunda sabahçı olan öğrenciler; öğleden sonra, okulunda öğleci olan öğrenciler; sabah ve okulları tam gün olan öğrenciler ise okul çıkışında devam ederler. İlçelerden gelecek öğrenciler bu yıl cumartesi günleri Bilsem'e devam etmek-

Bilsem'e gelmeye hak kazanan öğrencilerin ulaşimleri velileri tarafından sağlanır.

Bilsem eğitimi sonunda öğrencilere diploma verilmez. Her dönem sonunda öğrencilere program tamamlama belgesi verilir.

Bilim ve Sanat Merkezinde öğrencilerin başarıları sınavla ölçülmez, not verilmez. Öğrencilerin uygulanan programlar sonucunda gösterdikleri performans öğretmenler kurulunda değerlendirilip üst döneme devam edecek öğrenciler belirlenir.

Bilim ve Sanat Merkezinde öğrenciler için uygulanan 5 eğitim dönemi mevcuttur. Bunlar;

1.Uyum Dönemi

2.Destek Eğitimi Dönemi

- a) İletişim Becerileri
- b) Grupla Çalışma Teknikleri
- c) Öğrenme Yöntemleri
- d) Problem Çözme Teknikleri
- e) Bilimsel Araştırma Teknikleri
- f) Yabancı Dil
- g) Bilgisayar
- h) Sosyal Etkinlikler

3.Bireysel Yetenekleri Fark Ettirme Dönemi

4.Özel Yetenekleri Geliştirme Dönemi

5.Proje Dönemidir.

Eğitim süreçleri: öğrenci merkezli, modüler yapıdadır. Eğitim liderleri rehberliğinde programlar bireysel öğrenmeye uygun olarak planlanır. Programlar, sorunlara farklı yaklaşımlar getirme, çözüm becerilerini artırma ve özel yeteneklerini keşfetme ve geliştirmeye yöneliktir. Eğitim verilirken değerler eğitimine yer verilir. Uygulanacak eğitimin süresini öğrencilerin bireysel potansiyelleri belirler.

BİLSEMDE BİRİMLER

Bilim Etkinlikleri Birimi

Edebiyat, fen bilimleri, matematik, sosyal bilimler ve benzeri bilim dallarında özel ilgi ve yeteneği olduğu belirlenen üstün yetenekli öğrencilerin kendilerinin tanımlarını, bireysel yeteneklerinin farkında olmalarını ve kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını sağlayacak etkinlikleri uygulama imkânı sağlamada öncülük eden birimdir.

Sanat ve Spor Etkinlikleri Birimi

Resim, grafik, fotoğrafçılık, sinema, seramik, heykel, hat, vitray, ebru, bale gibi görsel; müzik, tiyatro, drama, edebiyat gibi sözel ve işitsel; güzel sanat ve spor dallarında özel ilgi ve yeteneği olduğu belirlenen üstün yetenekli öğrencilerin kendilerini tanımaları, bireysel yeteneklerinin farkında olmalarını ve kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını sağlayacak etkinlikleri uygulama imkânı sağlamada öncülük eden birimdir.

Destek Etkinlikleri Birimi

Türkçe, doğru ve güzel konuşma-yazma, bilgisayar, yabancı dil, satranç, çevre koruma, sağlık bilgisi, kişiler arası iletişim, problem çözme, yaratıcı düşünme ve benzeri alanlarda öğrencilere genel kültür, iletişim ve günlük yaşamla ilgili temel bilgiler kazandırma imkânı sağlamada öncülük eden birimdir.

Araştırma, İzleme, Geliştirme ve Dokümantasyon Birimi

Bilsemde üretilecek olan proje çalışmalarının planlanması, yürütülmesi ve işbirliği içerisinde gerçekleştirilmesine öncülük eden birimdir. Öğrencilere ve öğretmenlere yönelik her türlü kaynak, yayın ve araç-gereç kullanıma hazır şekilde bulundur.

Üstün yetenekli öğrencilerin eğitim ve öğretim modellerine yönelik ülke genelinde ve uluslararası düzeyde inceleme ve araştırmalar yapar. Bu birim aynı zamanda, merkezden eğitim-öğretim sürecini tamamlayan ya da başka bir nedenle ayrılan öğrencilerin takibini yapar ve veri tabanını oluşturur.

Rehberlik ve Psikolojik Danışma Birimi

Bilsemde alınan öğrencilerin eğitsel ve gelişimsel yönde izleyen, psikolojik destek hizmetleri sunan, uygulanan programların geliştirilmesi ve değerlendirilmesi konusundaki çalışmaların ve öğrencilerin eğitsel değerlendirmelerinin yapıldığı, bireyselleştirilmiş eğitim programları (BEP) ve bireyselleştirilmiş öğretim programlarının (BÖP) hazırlandığı, öğrencinin performans düzeylerinin tespit edildiği rehber öğretmen, sınıf öğretmeni ve özel eğitim öğretmeninden oluşan birimdir.

YETİŞKİNLERİN SORUMLULUĞU

Henüz zihinleri şartlanmamış çocuklar, dünyayı, çevrelerini ve olayları yetişkinlerden farklı algılayabilmektedirler. Çoğu yetişkinin fark etmediği ya da önemsemediği ayrıntılar onlar için bir merak ve araştırma konusudur. Çok soru sorarlar ve farklı düşünerek yorumlarda bulunurlar. Her çocuğun içinde potansiyel bir sanatçı, bilim adamı, siyasetçi ya da sporcu olabilir. Yetişkin olmanın en büyük sorumluluğu; bu potansiyeli keşfetmek ve gelişimine imkân sağlamaktır.

“Uygur dünyada yerimizi korumayı, sağlamlaştırmayı istiyorsak yeteneğin her zerresine, zekânın her kıvılcımına ve maharetin en küçük ışığına bile ihtiyacımız olduğunu unutmayalım.”

İLETİŞİM:

Telefon : 320 20 15

e-Posta : kayseribilsem@gmail.com

Web adresi : www.kayseribilsem.com

ADRES : Güllük Mh.Berber Sk.No:2 MELİKGAZİ -KAYSERİ

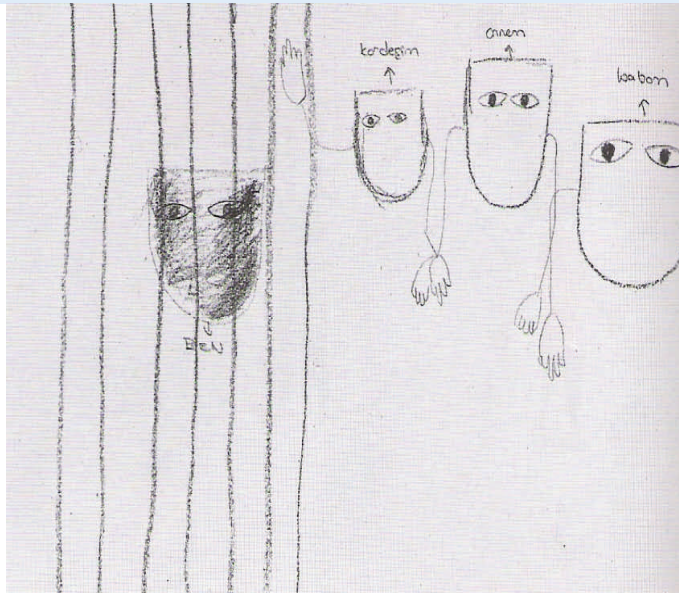

RESİMLERİYLE ÇOCUK

Resim, bireyin kendince düzenlemeye çalıştığı karmaşık dünyasını açıklayış biçimi ve zihinsel gelişimin göstergesi sayılabilir. Kendiliğinden yapılan resimler iç dünyaları yansıtıyor olmaları nedeniyle iyi incelendikleri takdirde çocuklar ve onların gelişimlerini bize ayrıntılarıyla yansıtırlar

Resim, özellikle küçük yaşlarda sözcüklerden çok daha güçlü bir anlatım aracıdır. Çocuğun büyüme sürecinde, iç dünyası hakkında bilgi edinmek üzere resimden yararlanır. Çocuğun benmerkezci olup olmadığı, toplumda kendini nasıl gördüğünü, sevinçlerini, korkularını, kendisiyle ilgili anlatamadığı birçok şeyi resimlerinden anlayabiliriz.

Çocuk resminin yansıtıcı özelliği üzerinde çalışmalar yapan uzmanlar, çocuk resimlerini, çizgilerini dikkate alarak yorumlamaya çalışmışlardır. Resim hakkında yorum yapmak üzere resme bakan kişi, resmi yapan kişinin ruh halini anlayabilmek için kendisine "Mutlu mu, hüzünlü mü? , Güçlü mü, zayıf mı?" gibi sorular sormalıdır. Resmin bırakacağı ilk izlenim ve kâğıt üzerindeki yerleştirilişinin önemi büyüktür

ÇİZEN

Yaşı: 9

Cinsiyeti: Kız

Kaçınıcı çocuk olduğu: İki kardeşten birincisi

Okulu: İlkokul 3.sınıf

Uyum ve davranış sorununun türü: Arkadaş ilişkilerinde uyumsuzluk

Arkadaş ilişkileri: Olumlu

Okul Başarısı: Başarısız

Genel izlenim: İletişim kopukluğu, içe kapanıklık ve yalnızlık duygusu

Önemli özellikleri: Babasının bazı kötü alışkanlıkları olması sebebiyle çok sevmesine rağmen zaman zaman ondan nefret eden, ardından da bunalıma giren bu çocuk, içinde bulunduğu yalnızlıkla, bunalım ve suçluluk duygusunu çok hüzünlü bir şekilde resmetmektedir.

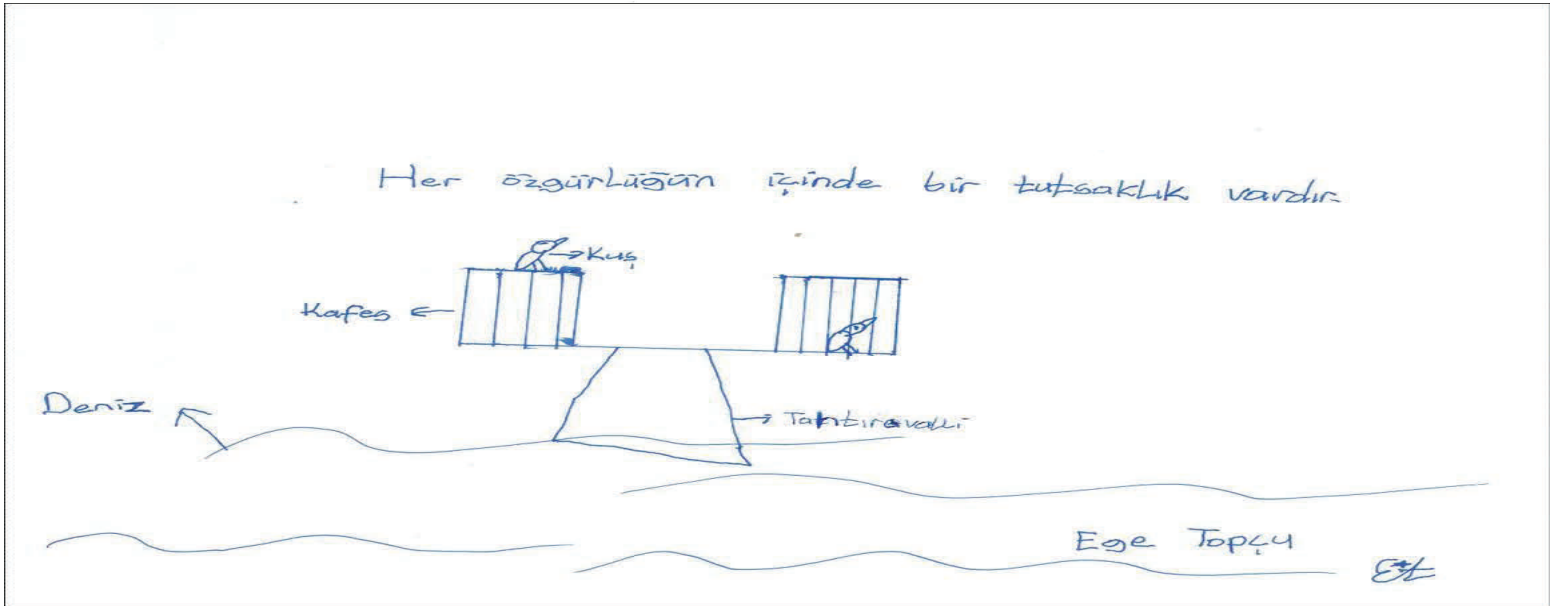
Sağlıksız ve Huzursuz Aile Ortamını Yansıtan Resimlere Bir Örnek

Şizofren Bir Hastanın Çizdiği İnsan Resmi

Çocuğun iç dünyasını ifade etmesinde görsel sanatlar önemli araçlardan bir tanesidir. Araçların hedefleri belirlediği görsel sanat eğitiminde çocuklara niçin bu eğitimin verilmesi gerektiği sorusuna eğitimin kişide geliştirmek istediği davranışlar cevabını verebiliriz. Çünkü görsel sanatlar eğitimi, çocuğun bol araç gereç kullanarak bir şeyler üretmesinin dışında kimi davranışlarının gelişmesine de imkân verecektir. Özellikle sözel iletişim kuramayan çocukların kendilerini ifade etmelerine olanak sağlayabilmek için görsel sanatlar eğitiminin etkin bir şekilde verilmesi çocukların gelişimlerine katkı sağlayacaktır.

ÇOCUK EĞİTİMİNDE ÖVGÜ VE ELEŞTİRİ YÖNTEMLERİ

Pek çok insan övgünün çocuğun kişiliğini geliştirdiğine ve ona güven verdiğine inanır. Zaman zaman övgü çocuklarda gerginlik ve kötü davranışlarla da sonuçlanabilir. Peki bu tür davranışların nedenleri ya da nedeni ne olabilir?

Günümüzde çocuklar, çevresel etkenlere o kadar fazla açıktırlar ki (tv, gazete, dergi, arkadaş, yanlış anne baba tutumları, bir kereden bir şey olmaz anlayışı, yanlış modeller vb.); çoğu zaman çocuklar en yakınlarına karşı, bu etkilere bağlı olarak yıkıcı duygular beslerler. Anne-babalar çocuğa "Ne iyi bir çocuksun" dediklerinde çocuk kendini böyle görmüyorsa, söylenenleri kabullenmekte zorlanır. Her iyi övgüye karşı bir kötü davranış göstererek gerçek kişiliğini ortaya koymaya çalışır. Yaptığımız pek çok çalışmada anne-babalar, "Çocuklarının olumlu davranışlarını" övmelerine rağmen, bu övgüleri boşa çıkartacak olumsuz davranışlara maruz kaldıklarından yakınmaktadır. Bu tip yakınmalar üzerine yaptığımız çalışmaların çoğunda, çocukların kişiliklerinin gizli yönlerini açığa vurmaları için, bu tip davranışlara yöneldiklerini tespit ettik.

Yukarıdaki kısa açıklamadan şu anlaşılmalıdır. Çocuklara yapılacak övgü söz ve davranışlar yanlıştır. Övgü hastalığa yakalanan insanların kullanması gereken ilaç gibidir. Ama her ilaç gelişigüzel kullanılamaz. Doktorun tavsiyesi ve dozajlar son derece önemlidir. Ufak bir hata ya da yanlış kullanım son derece olumsuz sonuçlara neden olabilir. Bu akıldan çıkartılmaması gereken son derece önemli bir kuraldır. Övgü de, insanların hayatında duygusal bir ilaç gibidir. Son derece dikkat gerektirir.

Peki, övgü yapılırken nelere dikkat edilmelidir? Bir çocuk derslerinde başarılı olduğunda seninle gurur duyuyorum sözleri ya da her hangi bir başarısını benzer sözlerle övmek yeterli midir? Bir çocuğu överken kullandığımız sözler, çocuğu allayıp pullamamalı, onu yıldızlaştırmamalı, yapılan davranışın gerçeğe en uygun şekilde belirtilip, yapılan davranış yansıtılmalıdır.

Örnek: 11 yaşındaki Ahsen, mutfağa girdiğinde etrafın bulaşık-

larla dolu olduğunu gördü. Annesine sürpriz yapmaya karar verdi ve bulaşıkları toplayıp yıkadı. Yerlerine yerleştirmeye çalıştı. Anne mutfağa girdiğinde gördüğü manzara karşısında duygulandı ve kızının becerisini ve çabasını şu sözlerle övmeye başladı.

- Mutfak o kadar kötü durumdaydı ki, nasıl temizleyeceğimi kara kara düşünüyordum.
- Ben yıkayıp temizledim ama,
- Ortalık bulaşık ve döküntü içindeydi,
- Hepsini temizledim,
- Bu çok büyük bir işti ama,
- Evet, anne çok zor bir işti, ama ben yaptım.
- Mutfak tertemiz olmuş, yerlerine de yerleştirmişsin,
- Evet, güzel oldu.
- Teşekkür ederim kızım.
- Ahsen, gözlerinin içi gülerken: Bir şey değil. Annesinin sözleri, Ahsen'e gösterdiği uğraş ve başarısından dolayı gurur ve mutluluk vermişti. Eve geldiğinde ise kızım beni heyecanla beklemekteydi.

Yukarıdaki örneğin yanında çocuğun kişiliğine yönelik sözler faydasızdır.

"Harika bir çocuksun"

"Sen olmasan biz ne yapardık"

"Evin direği"

"Evimizin küçük yardımcısı" vb.

Bu tür yorumlar, çocuklarda korku yaratıp endişe kaynağı da oluşturabilir. Çocuklar bu tür sözlerle gereğinden fazla beklenti ve yük altına girebilir. Bir müddet sonra kendinden beklentileri karşılayacak olgunluğa erişemediklerini hissettiklerinde ise problemler baş göstermeye başlayabilir.

Örnek: Bir yönetici, sürekli olarak öğrencilerine siz harikasınız, sizden daha başarılı öğrenci olamaz, akıllı çocuklarım, geleceğin liderleri vb. sözlerle öğrencilerini eğitmektedir. Yapılan sınavlar sonucunda ise, o okulun öğrencileri, başka okulların öğrencilerine göre daha başarısız olduklarında öğrencilerde büyük hayal kırıklıkları oluşmuştur.

Doğrudan doğruya kişiliğe yapılan övgü, kişide rahatsızlıklar oluşturabilir. Böyle durumlarda da çocuklar, yapılan övgüler karşısında yaptıkları davranışların bir kısmını inkâr yoluna da gidebilirler. Ya da yapılan aşırı övgüyü kabul etmezler ve övgüyü yapanların çok da akıllı olmadıklarını düşünebilirler.

Daha önceki yazılarımda da bahsetmişim. Çocuklarla konuşmak kendine has özelliklere sahip bir sanattır diye. Bu konuda da söylediğimiz sözlerin yanında, çocukların değerlendirmesi çok önemlidir. Övgülerimiz, çocukların kişiliklerinden çok, gayret ve başarılarına yönelik olmalıdır.

Düşüncelerimizi belirten sözlerimiz, karşımızdaki insanların kişiliğine ilişkin faydalı yorumları kendilerinin bulup çıkarmasına yönelik olmalıdır.

Örnek: 9 yaşındaki Çağatay arabanın yıkanmasında babasına yardım ederken içi su dolu kocaman bir kovayı kaldırıp getirmesi gerekiyordu.

Babası: Kova o kadar ağır ki; yerinden kaldırmak mesele.

Baba: Ama bu iş çok kuvvet istiyordu.

Çağatay: Pazılarını şişirerek, ama ben kuvvetliyim. Yemeklerimi çok iyi yiyorum dedi.

Yukarıdaki örnekte baba yapılan işin güçlüğünden bahsetti, kişisel gücünü ortaya koyup yorumlayan ise çocuk oldu. Eğer babası "Ne kadar güçlüsün oğlum deseydi, çocuk belki de "Hayır değilim. Bizim sokakta benden daha güçlüleri var, ya da bizim sınıfta benden daha güçlüleri var gibi bir karşılık verecekti. Olay belki de tartışmaya dönecekti.

Övgü temelinde iki bölüme ayrılır. Bizim sözlerimiz ve karşımızdakinin değerlendirmesi. Övgülerimiz, karşımızdakinin gayretini, yardımını, başkalarını düşünmesini, özgün düşüncelerini beğendiğimizi açıkça belirtmelidir. Sözlerimizi öyle sınırlandırmalıyız ki; karşımızdaki kişi kendine ve kişiliğine ilişkin olumlu sonuçlar çıkarabilsin. Sözlerimiz ya da davranışlarımız öyle bir ortam hazırlamalı ki; karşımızdaki kişi bu ortamda kendini istediği yere koyabilsin.

Örnekler:

- Faydalı övgü: Bulaşıkları yıkadığın için çok teşekkür ederim. Pırıl pırıl olmuş.
- Çocuğun yorumu: Yaptığım iş iyi oldu beğenildim.
- Faydasız övgü: Sen bir harikasın.
- Faydalı övgü: Sana verdiğim harçlığın fazla olduğunu söylemene teşekkür ederim. Seni çok takdir ettim.
- Çocuğun yorumu: Aileme karşı dürüst davrandığıma çok sevindim.
- Faydasız Övgü: Ne dürüst bir çocuksun.

Bu türden yapıcı ve tamamlayıcı sözler, karşımızdaki insanların olumlu sonuçlara varması ve akıl sağlığı açısından temel teşkil eder. Karşımızdaki insan bu tür sözlerle kendi kendine bir karara varır ve içinden söylenen sözleri tekrar eder. Çoğu zaman sessizce tekrarlanan bu olumlu ve gerçekçi sözler, özgüven ve olumlu görüş kazanma açısından büyük değerler taşır. Kişilik gelişimine son derece önemli katkılar yapar.

Hayatı birlikte paylaşmak ve yaşamak dileğiyle yeni yazılarda buluşmak üzere ...

BİR ÖĞRENCİMİN BANA ÖĞRETTİKLERİ

Kaliforniya'da Long Beach şehrindeki Eyalet Üniversitesi'nde öğretim üyesi olarak ders verirken, aynı sömesterde benim iki dersimi alan bir kız öğrencim dikkatimi çekmeye başlamıştı.

Bu genç bayanın şu özelliklerinin farkına varmıştım: Her şeyden önce çok güzel bir kızdı; gözüm gayri ihtiyari ona gidiyordu. İkinci olarak çok iyi bir öğrenciydi; bütün sınav ve ödevlerde en yüksek notu o alıyordu. Ayrıca, çok hanımefendi, çok nezih bir kişiliği vardı. Bölümün bir pikniğinde kız öğrencimin nişanlısıyla tanıştım ve itiraf edeyim, ilk aklımdan geçen, 'Armutun iyisini ayılar yer' düşüncesi oldu. Yukarıda +özelliklerini saydığım o güzel kızım bana tanıştırdığı erkek, yirmiyedi-yirmi sekiz yaşlarında, saçları biraz dökülmüş, şişman denecek kadar toplu, çirkin, kısa boylu biriydi.

Bu kişiye parası için yüz vermiş olabileceğini düşündüm. Daha sonra öğrendim ki, bu genç adamın parasal gücü yok; başka bir üniversitenin psikolojik danışmanlık bölümünde doktora öğrencisi olarak okula devam ediyor ve ileride akademisyen olarak kariyer yapıp profesör olmak istiyor. Acaba benim güzel öğrencim bu adamda ne bulmuştu? Bir hafta sonra ders çıkışı koridorda öğrencimin yanına yaklaştım ve Sally adıyla anacağım öğrencimle aramızda şöyle bir konuşma geçti:

'Sally, nişanlıyla nasıl tanıştığınızı merak ediyorum? 'Bir kilise faaliyetinde aynı komitede çalıştık; o zaman tanıdım kendisini "Nesi seni etkiledi; hangi özelliklerini sevdin? Sally, bir Amerikalı olarak bu soruyu hiç beklemiyordu. Amerikan kültüründe, bu tür sorular kişinin mahremiyetine tecavüz olarak kabul edildiğinden pek sorulmaz. Amerikan kültürüne göre ben o anda Sally'nin mahremiyetine 'burnumu sokuyordum.'Şaşkınlığı geçince çok içten, gözlerinin içi gülerek, 'O şahane bir insan; o benim kahramanımdır! Ben ondan çok şeyler öğrendim' dedi. O anda ilk hissettiğim şey kıskançlık duygusu oldu. Güzel bir kadının erkeğine, 'Sen benim kahramanımsın' duygusu içinde bakmasının erkeğe verilmiş en büyük hediye olduğunu hissettim ve anladım.

Bu hediye, hayatım boyunca hiç almadığımı biliyordum ve o kişiyi kıskandım. 'Nasıl yani?' dedim. 'Frank bir yetimhanede büyümüş. Yetim olmanın ne demek olduğunu bildiği için, üniversite öğrencisi olunca, yetimhaneden iki çocuğa ağabeylik yapma kararı almış. Haftada on saatini onlara ayırıyor; onlarla buluşup oynuyor, kitap okuyor, onları müzeye götürüyor. Onların iyi gelişmesi için elinden geleni yapıyor. Biri ameliyat oldu, hastanede yatıyor ve Frank şimdi akşamları hastanede kalıyor, geceleri ona bakıyor.' 'Yüzüme tokat yemiş gibi oldum. Utandım. Kendime kızdım. Ben güya en yüksek eğitim düzeyine gelmiş biriydim ve karşımdakini hala dış görünüşe göre yargılıyorum ve onu 'ayı' olarak görüyordum. İçimdeki pislikten utandım. Bir süre sonra Sally'nin içinde yetiştiği aile ortamını merak etmeye başladım. Şöyle bir mantık yürüttüm: o adama baktığım zaman ben neden, 'Armudun iyisini ayılar yer' diye düşündüm? Çünkü ben, içinde yetiştiğim ortamda sık sık bu benzetmeyi duyarak büyümüştüm. İçinde yetiştiğim ortam beni nasıl etkilemişse, Sally'nin içinde yetiştiği ortam da onu öyle etkilemiş olmalıydı. Birkaç hafta sonra Sally'e, ailesinin nerede oturduğunu sordum.

Los Angeles'in üç yüz elli km kuzeyindeki bir kasabada oturuyorlarmış. Onun ailesiyle tanışmak istediğimi, bunu mümkün olup olamayacağını sordum. 'Kendilerine bir sorayım, eminim sizinle tanışmak isteyeceklerdir,' dedi ve iki gün sonra, 'Ailemle konuştum; sizinle tanışmaktan mutlu olacaklarını söylediler,' dedi. Dört-beş hafta sonra San Francisco'ya gidecektim, Sally'nin ailesinin yaşadığı kasaba yolumun üstündeydi, onlara uğrayabilir, onlarla tanıştıktan sonra yoluma devam edebilirdim. Bu planımı Sally'e söylediğimde Sally, 'O gün ben de aileme gidecektim; isterseniz beraber gidebiliriz,' dedi. Ailesine haber verdi. Onlar da sabah kahvaltısına gelmemizi söylemişler. Long Beach'ten sabahın altısında yola çıktık ve dokuz buçuk civarında Sally'nin ağabeyi Brian'ın evine vardık. Sally'nin babası George orada buluşmamızı uygun görmüş. Çok güler yüzlü bir aileydi. Brian'ın, en ufağı dört yaş civarında dört çocuğu vardı. Ziyaret ettiğim bu güler yüzlü sıcak ailede, iki olay gerçekten dikkatimi çekti. Bunlardan ilki, Sally'nin babası George'un torunlarıyla konuşurken onların göz hizalarına inmesiydi.

Bunu o kadar doğal yapıyordu ki, artık farkına varılmadan yapılan bir davranış olduğu belliydi. Sally'ye, babasının torunlarıyla hep böyle mi konuştuğunu sordum. 'Evet' yanıtını alınca, kendisi çocukken de babasının, onunla göz hizasına inerek mi konuştuğunu sordum. 'Evet, biz böyle biliyoruz. Ağabeyim Brian da çocuklarıyla böyle konuşur; ben de kendi çocuklarımla böyle konuşacağım. Biz böyle biliyoruz', dedi. Tüylerim diken diken oldu. Ben üniversite öğretim üyesiydim ve insan psikolojisi benim uzmanlık alanımdı ama üç çocuğumdan hiçbiriyle göz hizasına inerek konuştuğumu hatırlamıyordum. Kendime kızdım; sonra kendime kızmaktan da vazgeçtim, beni yetiştirenlere kızdım. Sonra onlara kızmaktan da vazgeçtim ve bütün nesilleri yetiştiren kültür ortamına kızdım. Daha sonra kimseye kızmayacağımı anlayarak, oradaki öğrenme fırsatından yararlanmaya karar verdim. Torunlarının önünde diz çökerek konuşan dede George'a 'Beyefendi, çocukların göz hizasına inerek konuşuyorsunuz!' dedim. Bana biraz şaşkınlıkla gülümseyerek, 'Tabii, onlar küçük insanlar!' yanıtını verdi. Öyle bir bakışı vardı ki, bu bakış sanki 'Bu kadar doğal bir şey ki, herhalde bunu herkes yapıyordur; sen yapmıyorsun?' diyordu.

O bakışa karşı bütün yaptığım, mahcup bir gülümseme oldu. Bu güleryüzlü sıcak ailede dikkatimi çeken ikinci olay, Sally'nin ağabeyi Brian'ın davranışı oldu. Brian, Pasifik ülkeleriyle ticaret yapan, oldukça varlıklı biriydi. Evlerinin büyüklüğünden, yüzme havuzundan, çiftliklerinden, arabalarının türünden ailenin zenginliği belli oluyordu. Kahvaltıdan sonra saat on bir dolaylarında telefon çaldı ve Brian bir süre telefonla konuştu. Ofisten arıyorlarmış, Koreli bir işadamı Los Angeles'ta imiş, kendisiyle görüşmek için helikopterle saat 14'te gelmek istiyormuş. Başka bir randevusu olduğunu söyleyerek bu teklifi reddetmiş olan Brian, bize durumu şöyle açıkladı: 'Dört çocuğum var ve her hafta biriyle dört saat başbaşa geçiririm. Bugün dört yaşındaki kızım Mary'le randevum var. Çocuklar çok çabuk büyüyorlar, eğer dikkat etmezsen, bir bakıyorsun, büyümüşler ve onlarla beraber zaman geçirme olanağı kaybolmuş. Brian'ın yaşam vizyonunu sormadım, ama davranışından nelere öncelik verdiği belli oluyordu. Brian için çocukları şüphesiz en az işi kadar önemliydi.

Brian'ın yaşamında bununla ilgili bir pişmanlık duygusu, bir 'keşke' olmayacak. Sally'e sordum: 'Baban seninle randevulaşır mıydı?' 'Evet', dedi, 'yalnız benimle değil, her çocuğuyla sırasıyla başbaşa zaman geçirirdi. Ve ilave etti, 'Biz böyle gördük, böyle biliyoruz. Benim çocuğumun da babası böyle yapacak!'. Gülümseyerek, 'Nereden biliyorsun?' diye sordum. 'Biz Frank'le konuştuk' diye cevap verdi. Yine içim cız etti. Daha doğmadan çocuğun gelişme ortamıyla ilgili bir bilinç oluşmuştu. Kendi çocuklarıma içim yandı. Evlenmeden önceki bilincimi, kafamın karmaşıklığını, evlendiğim kıza ettiğim eziyetleri ve ondan da acısı, kendi yavrularıma çektirdiğim acıları düşündüm. Biraz daha düşününce kendimin de acı çektiğini anladım ve bu sefer kendi çocukluğuma içim yandı. Daha sonra babamın, anamın çocukluğuna içim yandı. Ve son durak olarak ülkemizin tüm çocuklarına içim yandı. Yine kimseye kızamayacağımı anlayınca, 'bundan sonra ne yapabilirimle ilgili düşünmeye karar verdim. İşte değerli okurum; yazdığım kitaplar, verdiğim seminerler, hazırladığım televizyon programları, 'Ne yapabilirim?' sorusuna verdiğim yanıtların öğeleridir.

Sally'nin içinde yetiştiği ortamı görmüş ve anlamış biri olarak onun davranışlarına şimdi daha iyi anlam verebiliyorum. Sally, içinde yetiştiği ailede, varoluşun beş boyutunu da doya doya yaşayabilmişti. Çocuğun hisasına inerek onunla göz göze konuştuğunuz zaman çocuk, 'Sen varsın, sen doğalsın, sen değerlisin, sen güçlüsün ve sen sevmeye layıksın', mesajı alır ve çocuğun CAN'ı beslenir. Çocuğuyla randevusuna sadık kalan baba, 'Seninle zaman geçirmek istiyorum, seni özledim', mesajını güçlü olarak verir. Çocuk bu mesajı zihinsel olarak değil, sezgisel olarak alır ve aldığı bu sezgisel mesajlar sayesinde çocuğun hamuru, 'Ben sevmeye layık biriyim!' diye yoğrulur. Bir ana babanın çocuklarına verebileceği en büyük miras, varoluşun beş boyutunda beslenmiş ve buna inanmış güçlü bir CAN'dır.

Doğan Cüceloğlu

NEDEN VERİMLİ DERS ÇALIŞAMIYORSUNUZ?

Müzik dinlemek, TV seyretmek, yatarak ders çalışmak ve uzun süre bilgisayar kullanmak gibi verimli ders çalışmayı engelleyen pek çok faktör vardır. Ancak bu engelleyici faktörleri ortadan kaldırmak için öncelikle bir hedefiniz olmalı ki bu hedefe ulaşmak için çaba göstermelisiniz.

Değerli gençler; unutmayalım, hayatta zor ve güzel olan şeylere fedakârlık yapılmadan ulaşılamıyor. Kazanacağınız başarı ve mutluluğu düşünerek kendinizi motive edebilirsiniz ve hayatınızdan yukarıda saydığımız engelleri kısa bir süre de olsa -yani başarıyı elde edene kadar- kaldırabilirsiniz.

Öğrencinin ders çalışırken veya çalışma zamanının dışında verimini düşüren faktörler vardır. Bunlar müzik dinlemek, TV seyretmek, yatarak ders çalışmak ve uzun süre bilgisayar kullanmak vb.

Zihin dağınıklığına yol açan faktörlerden bir tanesi de yatarak ders çalışmayı denemektir.

Bu tip çalışmanın sonucu bellidir. Öğrencinin derin bir uykuya dalması ve vaktinin birçoğunu uykuyla geçirmesidir. Uzanıldığında vücut gevşemeğe başlar. Vücudun gevşemesini beyin uykuya ön hazırlık olarak algılar. Bir süre sonra ise uyuma gerçekleşir. Beyne daha sağlıklı bir mesaj göndermek için mutlaka çalışma masasında ders çalışmalısınız. Özellikle televizyonun öğrenmeye olumsuz etkileri vardır.

Bilimsel araştırmalar aşırı televizyon seyreden insanların monotonlaştığını, sosyal ilişkilerinin zayıfladığını ve zamanının çoğunu boşa harcadığını göstermiştir. Alman Prof. Bern Fischer`e göre; iki saat televizyon seyretmek suretiyle beyin uyarımdan yoksun bırakılmasının beyinde oluşturduğu tembelliği gidermek için bir hafta zihin egzersizi yapmak gerekir.

Hele televizyon açıkken ders çalışmayı hiç denemeyin. Dikkatinizi toplamada bir hayli zorlanırsınız. Çünkü televizyonda ses ve görüntü olmak üzere iki tane dikkati dağıtıcı unsur vardır. Televizyonun diğer bir özelliği de bağımlılık yapmasıdır. Düğmesi kapalı iken hâkimiyet sizde iken düğmeye dokunduğunuz anda hâkimiyet ona geçer. Siz onu yönettiğinizi sanırken o sizi yönetir. O esnada yayınlanan programlar bireyi ders çalışmaktan uzaklaştırır. Onun için kısa süre için verdiğiniz dinlenmeleriniz de bile televizyondan uzak durun.

Bilgisayar ve internet bizlere sınırsız bilgi hazinelerinin kapısını açsalar bile ders çalışmak için ayrılan zamanın büyük bir kısmını alıp götürmektedirler. Gençlerin çoğu sanal âlemde özgürce dolaşırken gerçek âlemde akıp giden zamanın farkında olamamaktalar. Ekranda açılan birçok pencere üniversiteye giden yolların birkaçının kapanmasına neden olabileceği akıldan çıkartılmamalı.

Bunları söylerken bilgisayar, televizyon, internet gibi günümüz teknolojisinin sunduğu imkânları reddetmiyoruz. Ama onların yerli yerinde ve zamanında kullanılmasını istiyoruz. Ülkemizde birçok insan televizyonu vakit geçirmek, bilgisayarı oyun oynamak, interneti de chatleşmek için kullanıyor.

İnsanlarda en eksik şeylerden birisi de ne yazık ki sabırlı olma ve iradeyi doğru kullanabilme özelliği. Çalışma isteğini uzun bir süre koruyabilmek kolay bir şey değil. Çünkü insanoğlu yapı olarak, verdiği çabanın karşılığını hemen görmek istiyor. Bir başka deyişle beklemeye tahammülü yok. Ama şu da başka bir gerçek ki bu tahammülü gösterenler başarıyı elde ediyor.

O nedenle kendinizde gevşeklik hissettiğiniz zamanlarda silkinip, niçin çalışmanız gerektiğini, bu çalışma sonucu hayatınızda gelecek adına nelerin değişeceğini düşünmeye gayret edin. Her insan gezip - tozmak, eğlenmek, arkadaşlarıyla vakit geçirmek ister; ama bu isteklerine ket vuranlar bir başka deyişle; şu anı değil, istikbalini düşünenler başarıya bir adım daha yakınlar.

Bazı öğrenciler ders çalışma isteğinin azalması sonucu yaşadığı olumsuzluklar nedeniyle ümitsizliğe düşebiliyor.

Sizi harekete geçirecek olan ümidinizi yitirdiğiniz an, tekrar toparlamanız olacaktır.

Hayallere dalmak, endişelere kapılmak, zamansız telefon görüşmeleri yapmak, çalışırken bir şeyler atıştırmak da dikkati dağıtan etkenlerdendir. Bunun için yapılması gereken bu etkenleri ortadan kaldırarak verimli çalışmayı sağlamak.

Hayallerin etkisinden kurtulmak ve gücünden faydalanmak istiyorsanız mutlaka kazanmayı hayal edin. Endişeleriniz var ise bu yeterince çalışmadığınızın bir göstergesidir. Endişeleri ortadan kaldırmanın en iyi yolu yeterince çalışmaktır. Yani endişeyi ortadan kaldırıncaya kadar çalışmak...

Değerli gençler unutmayalım hayatta zor ve güzel olan şeylere fedakârlık yapılmadan ulaşılamıyor. İnsanlar binlerce yıl bu teknolojik unsurlar olmadan bir şeyleri icat etmiş, değerli olan birçok sanat eserini ortaya koymuşlardır. Kazanacağız başarıyı, elde edeceğimiz mutluluğu düşündüğümüzde TV, bilgisayar, İnternet, cep telefonu ve benzeri şeylerin belli bir süreliğine hayatımızda olmasa ne kaybederiz? Bilim adamlarına göre beyni aynı anda etkileyen birden fazla uyarıcı alabilir. Ancak dikkatini tek bir noktaya odaklamak önemli...

Örneğin karşınızda duran birçok nesneye aynı anda bakabilirsiniz. Ama sadece birisine dikkatinizi yoğunlaştırarak net bir şekilde görürsünüz. Ders çalışırken müzik dinlediğinizde de beyne birden fazla uyarıcı göndermiş olursunuz. Beyin ise bunlardan sadece birine yoğunlaşır. Yani beyin ya müzikle meşgul olur ya da ders ile. Beyin ders ile meşgul ise müzik dinlememiş, eğer müzik ile meşgul olmuş ise ders çalışmamış olabilir. Beyin aynı anda birden fazla uyarıcı ile karşı karşıya kaldığında sıkılmaya başlar ve aktifliğini yitirir. Bu da öğrencinin ders çalışmaktan sıkılarak çalışmayı bırakmasına neden olur. Ayrıca çalışırken arka planda dinlenen müzik gerginliğe ve yorgunluğa yol açar. Sonuç olarak birey çalışmanın verimini düşürür ve çalışmayı sıkıcı hale getirir.

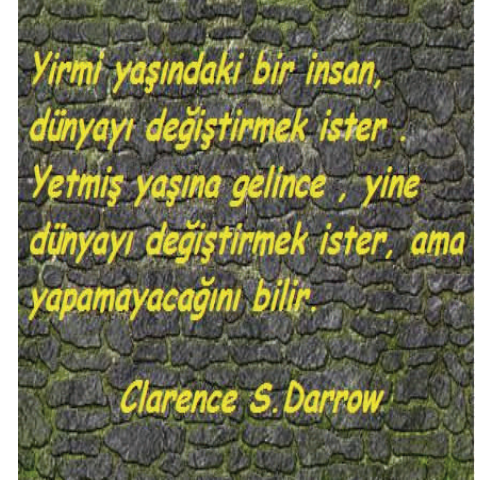

Ergenlik hüznü demektir.
Giden ve bir daha gelmeyecek olanın hüznüdür.

Giden çocukluktur.

ERGENLİK
ERGENLİK

Ergenlik, çocukluk ve yetişkinlik dönemi arasında köprü kurması nedeniyle yaşamımızdaki gelişim dönemlerinin en önemlilerinden birisidir. Ergenlerin, hayatı ve kişiliğini tanıdığı bu dönemin böylesine kritik olmasının nedeni; fiziksel, zihinsel, duygusal ve sosyal değişimlerin son derece hızlı bir şekilde yaşanmasıdır. Bu dönemde ergen, hem kendisine hem de çevresindeki ebeveynlere mutluluk ve endişe duygularını birlikte yaşatır. Bu nedenle ergenlik döneminin özelliklerini bilmek, ebeveyn, öğretmen ve ergenin yaşamını kolaylaştırır.

Ergenlik dönemindeki duygusal ve sosyal gelişim özellikleri nelerdir?

Ergenlik döneminde genç kendi düşüncesiyle başkasının düşüncesi arasındaki farkı odaklanır. Artık bu dönemde ergenler dünyayı olduğu gibi kabul etmezler ve her şeyi sorgulamaya başlarlar. Ayrıca bu dönemde en önemli ve bilinmesi gereken bir özellik, ergenin kendisinin başına kötü bir şey gelmeyeceğini düşünmesidir.

Bu nedenle risk alma davranışları özellikle bu yaş grubunda ortaya çıkmaktadır.

Bu dönemdeki gençler artık çocuk değillerdir, bu nedenle bağımsız varlıklarını kendilerine ve çevrelerine göstermek isterler. Ancak bu dönemdeki gençler henüz bir yetişkinde değillerdir. Ergenliğin en büyük özelliği de işte bu karışıklıktır. Aileden bağımsızlaşmaya ve kendi kimliğini bulmaya çalışan ergen, yine de bir sosyal bağ kurmaya ihtiyaç duymaktadır. Bu nedenle arkadaş grubu ergenin yaşamında önemli bir rol alır. Ergenler artık zamanlarının çoğunu aileleriyle değil arkadaşlarıyla geçirirler. Ergenlik döneminde arkadaşlık; psikolojik yakınlık, paylaşım ve güven için önemlidir. Bu yaş grubunda her iki cinsiyetten oluşan gruplar kurulur ve daha yakın, duygusal paylaşımı yoğun arkadaşlıklar başlar. Bir arkadaş grubuna ait olmak ya da kabul görmek ergen için sosyal yaşamın en önemli olayıdır. Ve maalesef bu nedenle ergenlik dönemi arkadaşlıklarında grup baskısına uyma çok fazladır, arkadaşlar riskli davranışlar için güdüleyici olabilmektedir.

Ergenlik döneminde genç zamanının çoğunu neredeyse eğitim kurumlarında öğretmen ve arkadaşlarıyla birlikte geçirmektedir. Bu dönemin özelliklerini, değişimlerini, doğru tutumlarını bilen bir öğretmen, gençlerin bu dönemde okulla, öğretmenleriyle ve arkadaşlarıyla doğru ilişkiler kurmasına, dolayısıyla kimlik gelişimine katkıda bulunabilir.

Bu noktada, ülkemizde sık sık yaşanan çok üzücü olaylardan bir tanesini aktarmak istiyorum. Ağrı'nın bir köyünde ilköğretim 5. sınıfa giden bir kız öğrencimizin derste bir arkadaşına yazdığı "Seni Seviyorum" notu öğretmenin eline geçer ve öğretmeni öğrencimizin yazdığı bu notu babasına vermek üzere babasını okula çağırır. Babasının okulda olduğunu gören ve bu notun babasının eline geçeceğini düşünen kız öğrenci korkar, intihar eder ve hayatını kaybeder. Bu nedenle sadece anne babalarımızın değil öğretmenlerimizin de ergenlik dönemine karşı duyarlı olması gerekir. Ergenlik döneminde ergenin duygularını kabul etmek önemlidir. Duyguları ne olursa olsun, bizim duygularımızdan ne kadar farklı olursa olsun, onun duygularını anlayışla karşılayabilmeliyiz. Duygulara karşı çıkmayalım çünkü duyguların doğrusu yanlış yoktur.

Ayrıca bu dönemde gençlerin benlik saygısını zedeleyecek tavır ve sözlerden kaçınmalıyız. Benlik saygısı; bireyin kendisinden memnun olması, kendisini değerli hissetmesi demektir. Bu nedenle benlik saygısı zedelenen ergen, kendisini değersiz hisseder, işe yaramadığına inanır, vurdumduymaz tepkiler gösterebilir. Yeterince sevilmediklerini düşünürler ve bazı gençler maruz kaldıkları bu süreci bastırmak için evden uzaklaşma hatta intihar girişiminde bulunabilirler. Bu nedenle anne-baba ve öğretmenlerimiz ergenlik dönemi hakkında ne kadar bilinçli olur, ergene gösterilen ilgi ne denli yoğun ve nitelikli olursa ergenin benlik saygısı o denli yüksek olur. Benlik saygısı yüksek birey ise toplum içindeki söz, tavır ve davranışlarına dikkat eder, kendini değerli hisseder ve bütün bunlara bağlı olarak daha başarılı ve mutlu olur...

YANLIŞ ANLAMA ANNE

*Amacım seni üzmem değildir
Beni sakın yanlış anlama.
Pişman olmanı isteyemem senden
Ya da ağlamanı
Sadece dinlemeni istedim
Birazcık kabullenmen fikirlerini
Ya da ne bileyim
Kendi doğrularını değil de
Biraz da benimkileri düşünmeni istedim anne.
Sevmeni istedim benim sevdiğilerimi
Ama senin gibi değil benim sevdiğim gibi
Senin doğrularını inkar ettim anne ,
Karşı çıktım sana
Ve sen tüm kızgınlığınla
Kötü kötü suratıma bakıp kızdın .
Oysa biliyor muydun
Aynı zamanda sen de benim doğrularımı
inkar ettin anne!
Sen kendi fikirlerinle
Bense kendi doğrularımınla.
SENİ SEVİYORUM ANNE!*

(Şair bilinmiyor.)

ZOR OLAN DOĞRULUK

Bir zamanlar, Uzak Doğu'da, artık yaşlandığını ve yerine geçecek birini seçmesi gerektiğini düşünen bir imparator varmış. Yardımcılarından ya da çocuklarından birini seçmek yerine; kendi yerine geçecek kişiyi değişik bir yolla seçmeye karar vermiş.

Bir gün, ülkesindeki tüm gençleri çağırmış ve:

"Artık tahttan inip yeni bir imparator seçme vakti geldi. Sizlerden birini seçmeye karar verdim." demiş.

Gençler şaşırılmışlar, ancak o sürdürmüş: "Bugün hepinize birer tohum vereceğim. Bir tek tohum... Ama bu çok özel bir tohum. Evlerinize gidip onu ekmenizi, sulayıp büyütmenizi istiyorum. Tam bir yıl sonra büyüttüğünüz o tohumla buraya geleceksiniz. Sizi, yetiştirdiğiniz o tohuma göre değerlendirip, birinizi imparator seçeceğim."

Saraya çağırılan gençlerin arasında Ling adında biri de varmış. O da diğerleri gibi tohumunu almış... Evine gidip heyecanla olayı annesine anlatmış. Annesi bir saksı ve biraz toprak bulup, onun tohumu ekmesine yardım etmiş. Sonra birlikte dikkatlice sulamışlar. Her gün sulayıp büyümesini bekliyorlarmış.

Yeterince zaman geçtikten sonra diğer gençler tohumlarının ne kadar büyüdüğünü anlatırken, Ling hayal kırıklığı içinde, kendi tohumunda hiçbir değişiklik olmadığını görüyormuş. Üç hafta, dört hafta, beş hafta geçmiş... Hâlâ hiçbir gelişme yokmuş. Diğerleri yetişen bitkilerinden söz ederken Ling çok üzülüyormuş. İmparatorun onu beceriksiz sanmasından çok endişeleniyormuş. Arkadaşlarına da hiçbir şey diyemiyor, sabırla bekliyormuş.

Sonunda bir yıl bitmiş ve gençlerin yetiştirdikleri bitkileri imparatorun huzuruna götürecekleri gün gelip çatmış.. Ling, annesine boş saksıyı götürmeyeceğini söyleyince, annesi ona cesaret verip; saksısını götürüp dürüst bir şekilde olanları imparatora anlatmasını istemiş.

Ling, pek istemese de, annesinin sözünü tutmuş ve boş saksıyla saraya gitmiş. Saraya varınca arkadaşlarının yetiştirdiği bitkilerin güzellikleri karşısında şaşırılmış.

Sonra imparator gelmiş ve tüm gençleri selamlamış. Ling, arkalarda bir yerlere saklanmaya çalışıyormuş. "Ne büyük bitkiler, çiçekler ve ağaçlar yetiştirmişsiniz. Bugün biriniz imparator olacak." demiş imparator.

Aniden arkada elinde boş saksısıyla Ling'i fark etmiş. Hemen muhafızlarına onu öne getirmelerini emretmiş. Ling çok korkmuş. "Sanırım beceriksizliğimden dolayı beni öldürtecek." Ling öne geldiğinde imparator adını sormuş. "Adım Ling." demiş. Diğer gençler gülüşüp onunla alay etmeye başlamışlar. İmparator onları susturmuş.

Ling'e ve elindeki saksıya dikkatle bakıp kalabalığa doğru dönmüş. "Yeni imparatorunuzu selamlayın. Adı Ling!" demiş. Ling inanamamış. Çünkü tohumunu yeşertememiş bile, nasıl imparator olurmuş?...

İmparator devam etmiş: "Bir yıl önce burada herkese bir tohum verdim. Siz ekip, sulayıp bir yıl sonra getirecektiniz. Ama hepinize kaynamış tohum vermiştim. Asla büyüemeyecek olan..."

Ling'in dışında herkes ağaçlar, bitkiler ve çiçekler getirdi; çünkü tohumun büyümediğini fark edince hepiniz onu bir başka tohumla değiştirdiniz. Sadece Ling içinde benim verdiğim tohum olan boş saksıyı getirme cesaret ve dürüstlüğünü gösterdi. Beklentisi gerçekleşmeyince umutsuzluğa kapılsa da, dürüstlüğünden vazgeçmedi... Onun için yeni imparatorunuz o olacak!"

Dunning-Kruger Sendromu

New York Stern School of Business'te görevli psikologlar Justin Kruger ve David Dunning'in tarihe geçmelerine neden olan bulguları, yani **Dunning-Kruger Etkisi** adıyla literatüre geçecek olan teorileri de, Türk sağduyusunun yüzyıllardır **cahil cesareti** dediği şeydir aslında.

Journal of Personality and Social Psychology'nin Aralık-99 sayısında yayımlanan teorileri özetle, "cehalet, gerçek bilginin aksine, bireyin kendine olan güvenini artırır" der. Metin çözme, araç kullanma, tenis oynama gibi çeşitli alanlarda yapılan araştırmaların sonucunda şu bulgulara ulaşılmıştır:

- Niteliksiz insanlar ne ölçüde niteliksiz olduklarını fark edemezler.
- Niteliksiz insanlar, niteliklerini abartma eğilimindedir.
- Niteliksiz insanlar, gerçekten nitelikli insanların niteliklerini görüp anlamaktan da acizdirler.
- Eğer nitelikleri, belli bir eğitimle artırılırsa, aynı niteliksiz insanlar, niteliksizliklerinin farkına varmaya başlarlar.

Değerlendirme Zaafi

İki uzman daha sonra, bu teorilerini test etme fırsatı da buldular. Cornell Üniversitesi'nden 45 öğrenciye bir test yaptılar, çeşitli sorular sordular. Ardından öğrencilerden "testin sonucunda ne kadar başarılı olacaklarını tahmin etmelerini" istediler.

En başarısızların (yani sadece yüzde 10 ve daha az doğru cevap verenlerin), testin yüzde 60'ına doğru cevap verdiklerine, ayrıca iyi günlerinde olsalar yüzde 70'e ulaşabileceklerine inandıkları ortaya çıktı.

En iyilerin (yani en az yüzde 90 doğru sonuç alanların) en alçakgönüllü denekler olduğu (soruların yüzde 70'ine doğru cevap verdiklerini düşündükleri) görüldü. (Not: Dunning ve Kruger bu çalışmalarıyla 2000 yılında Nobel de kazandılar.)

İki uzman psikolog bu bilinçsizliği, "kronik kendi kendini değerlendirme (auto-evaluation) yeteneksizliğine" bağlıyorlar.

Çalışan, kendi kapasitesini değerlendirmekten ve eksikliğini teşhis etmekten acizdir.

Ama asıl vahim olan, bu "yetersizlik + haddini bilmeme" kokteylinin, mesleki açıdan, karşı koyulmaz bir itici güç oluşturması.

Kariyer açısından bir eksiye, artıya dönüşmesi:

İşinde çok iyi olduğuna yürekten inanan “yetersiz”, kendini ve yaptıklarını övmekten, her işte öne çıkmaktan ve haddi olmayan görevlere talip olmaktan en küçük bir rahatsızlık duymayacaktır. Aksine bunu bir ”hak” olarak görecektir. “Uyanıklık” bilecektir.

Bu arada, gerçekten bilgili ve yetenekli insanlar ise çalışma hayatında ”fazla alçakgönüllü” davranarak kendilerine haksızlık edecekler, öne çıkmayacaklar, yüksek görevlere kendiliklerinden talip olmayacaklar, kıymetlerinin bilinmesini bekleyecekler (ve bilinmeyince için için kırılacaklar ve kendilerini daha da geriye çekecekler) ve muhtemelen üstleri tarafından “ihtiras eksikliği” ile suçlanacaklardır. Üstleri de zaten, genelde “aynı yoldan geçmiş” insanlardır.

Buna, insan kaynaklarının, iki benzer CV arasından, “kendine güvenen ve iyi sonuç alma olasılığı yüksek” adayı tercih edeceği gerçeğini de eklerseniz,

Dunning-Kruger Sendromu’nun Peter Prensibi’nin yatağını yaptığı da ortaya çıkar. Peter Prensibi: *Her çalışan, iş ortamında yetersiz olduğu noktaya kadar yükselir*, der. Bunun doğal sonucu olarak, yüksek makamlar daima yetersiz insanlar tarafından işgal edilir.

Sonuçta, “kifayetsiz muhterisler” her zaman ve her yerde daha hızlı yükselecekler ve daha yukarılara çıkacaklardır. Etrafınıza bir bakın, uzmanlara hak vereceksiniz.

Kifayetsiz muhterisi nasıl tanırırsınız?

- 1- Gücünü delegasyon bahanesinden alır. Ekibinin orkestra şefi havalarına girer.
- 2- Çok gürültü patırtı eder, çok şey yapıyormuş havası estirir.
- 3- Koridorlarda hızlı hızlı, düşünceli edayla yürür.
- 4- “Beşer şaşar” diye düşünür. Ama genellikle şaşan beşer başkası değil, kendisidir.
- 5- Ne olursa olsun, hazırlıklıymış, olacakları önceden biliyormuş gibi davranır.
- 6- Üstlerine karşı son derece kibardır; altındakilere(özellikle de en çok ihtiyaç duyduklarına) kötü muamele eder.
- 7- İktidar ilişkileri ve göstergeleri onun için çok önemlidir. Astlarına kimin üst olduğunu hatırlatmayı sever.
- 8- İlk denemede başarılı olamazsa, başarısızlığının belgelerini yok etmeyi unutmaz.
- 9- Talimatlarını post-it ile, e-postayla verir böylece astlarıyla yüzleşmekten kaçır.
- 10- Toplantılarda son sözü mutlaka o söyler, gerekirse başkasının sözünü tekrarlamak pahasına...

“Dünyanın sorunu şu ki; aptallar kendilerinden fazlasıyla eminken akıllılar kuşku içindedir”.Bertrand Russell

